

intressepolitiskt program

Antaget av Hörselskadades Riksförbunds kongress 2025

Inledning

Hörselskadades Riksförbund (HRF) är hörselskadades egen intresseorganisation. En ideell, partipolitiskt och religiöst obunden folkrörelse för alla med hörselnedsättning, tinnitus, ljudöverkänslighet och Menières sjukdom. Vi är också till för föräldrar till hörselskadade barn och andra närstående.

HRFs främsta syfte är att tillvarata hörselskadades intressen och värna våra rättigheter. Att visa vägen till ett hörselsmart samhälle, där alla hörselskadade kan leva i full delaktighet och jämlikhet.

Det gör vi genom att upplysa om behov och rättigheter, påtala brister, lyfta fram möjligheter och föreslå lösningar. Vi talar om hur det är – och hur det borde vara. Vi påverkar, väcker opinion, sprider välunderbyggd kunskap och uppmärksammar de erfarenheter som finns bland hörselskadade runt om i landet. Vi gör hörselskadades röst hörd i samhällsdebatten.

Det är detta vi kallar intressepolitik.

På de följande sidorna presenteras HRFs intressepolitiska program, med våra långsiktiga mål inom sex samhällsområden. Programmet är ett vägledande dokument för hela organisationen och utgör en grund för prioriteringar och ställningstaganden i vårt arbete för att hävda hörselskadades rättigheter.

Innehåll

Hörselvård	3
Hörselsmart utformning	5
Utbildning	7
Arbetsliv	9
Vård, omsorg och trygghet	11
Kunskap, forskning och utveckling	12

Hörselvård

Hörselvård är livsviktigt för hörselskadade. Rätt insatser i rätt tid förebygger ohälsa och skapar förutsättningar för fungerande kommunikation och delaktighet genom hela livet. Hörselvård har därmed stor betydelse för både individ och samhälle.

Alla som har en hörselnedsättning, tinnitus, Menières sjukdom, ljudöverkänslighet eller någon annan hörselskada har rätt att få den habilitering eller rehabilitering de behöver, inklusive hjälpmedel. Tillgången till hörselvård får inte begränsas av fördomar eller negativ särbehandling.

Hörselvård ska utgå från en helhetssyn på individens behov, både i nuet och i ett livsperspektiv. Det innebär att hörselvården behöver ha tillgång till ett brett spektrum av medicinska, tekniska, pedagogiska och psykosociala habiliterings- och rehabiliteringsresurser, för att kunna erbjuda olika personer olika kombinationer av insatser.

En av hörselvårdens viktigaste uppgifter är att stärka hörselskadade med hörselsmart kompetens. Oavsett typ av hörselskada behöver individen kunskap, råd och stöd i att utveckla hörselstrategier. Även föräldrar och andra närstående behöver hörselsmart kunskap, vägledning och stöd från hörselvården.

Våra mål:

att hörselvården ingår i den allmänna, samhällsfinansierade hälso- och sjukvården, håller hög kvalitet, är likvärdig i hela landet och ger hörselskadade tillgång till behandlingar, hjälpmedel och andra insatser inom rimlig tid.

att hörselvård alltid utgår från en helhetssyn på individens behov samt bedrivs i samordnade vårdkedjor, med tillgång till tvärprofessionella resurser och behandlingar för olika typer av hörselskador.

att alla behandlingar och produkter som används eller erbjuds i hörselvårdande syfte baseras på vetenskap och beprövad erfarenhet.

att hörselhabilitering och -rehabilitering alltid omfattar stöd att utveckla hörselsmart kompetens, med kunskap om rättigheter och möjligheter samt strategier, verktyg och självinsikt för väl fungerande kommunikation, delaktighet och hög livskvalitet.

att det regleras att anpassning och förskrivning av hörapparater ska utföras av legitimerade audionomer, utifrån audiologisk behovsbedömning och som en del av allsidig habilitering och rehabilitering.

att regionernas upphandlade hörapparatsortiment håller hög kvalitet samt är breda, uppdaterade och flexibla.

att alla hörapparater och hörselimplantat som provas ut har telespole.

att tillgång till hörapparater, hörselimplantat och hörhjälpmedel inte begränsas av individens ekonomi, kunskaper och förmåga att ställa krav, eller styrs av vårdgivares försäljningsintressen.

att patientavgifter inom hörselvården är likvärdiga med avgifter för andra patientgrupper och omfattas av det nationella högkostnadsskyddet för öppenvård.

att produkter inte får säljas under benämningen ”hörapparat” om de inte uppfyller relevanta hörapparatstandards och håller erkänt hög kvalitet.

att marknadsföring av produkter och tjänster som rör hörselvård, behandling av hörselskador eller liknande är ansvarsfull, har vetenskapligt stöd samt är faktamässigt korrekt.

att regioner erbjuder hörselskadade och döva barn möjlighet att lära sig svenskt teckenspråk som en del av habiliteringen.

att regioner erbjuder hörselskadade och döva vuxna utbildning i svenskt teckenspråk och/eller tecken som stöd (TSS).

att regioner och andra berörda myndigheter tar ansvar för att allmänheten får information om möjligheter och rättigheter när det gäller hörselvård, inklusive hörapparater, hörselimplantat och hörhjälpmedel samt andra behandlingar, insatser och resurser.

att regioner, lärosäten och andra berörda myndigheter tar ansvar för att det utbildas tillräckligt många audionomer, audiologer och andra hörselvårdsspecialister samt säkerställer att hörselvårdens professioner har hög kompetensnivå och fortlöpande utvecklas.

att det tas fram nationella riktlinjer och kunskapsstyrning för olika patientgrupper inom hörselområdet, med sikte på att det ska finnas vårdförlopp eller motsvarande för alla som behöver hörselvårdande behandling.

att hörselvården tar vara på de möjligheter som forskning och utveckling ger och ser till att nya behandlingar och lösningar kommer hörselskadade till del.

att det införs ett nationellt screeningprogram för tidig upptäckt av hörselnedsättning.

att myndigheter med ansvar för folkhälsa uppmanar allmänheten att regelbundet testa hörseln, främjar användningen av vetenskapligt validerade screeningtest samt informerar allmänheten om god hörselhälsa och vikten av att skydda sin hörsel.

Hörselsmart utformning

Hörselsmart utformning är ett begrepp som innebär att lokaler, miljöer, produkter och tjänster i samhället utformas på ett sätt som är tillgängligt och användbart för hörselskadade. Det handlar till exempel om god ljudmiljö, god visuell miljö, optimal hörbarhet, teleslingor och annan hörteknik, textning, visuell information, varseblivning och tolkservice.

Hörselsmart utformning är därmed en förutsättning för full delaktighet. Och delaktighet är i sin tur en förutsättning för ett öppet, demokratiskt och jämlikt samhälle, där hörselskadade är fria att utöva sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter, samt kan känna sig lika trygga, inkluderade och informerade som alla andra, i händelse av kris eller krig.

Hur hörselsmart utformning kan åstadkommas i praktiken förändras över tid, i takt med digitalisering, annan teknisk utveckling och nya rön. Men målet med hörselsmart utformning är alltid detsamma: att ge hörselskadade goda möjligheter att vara fullt delaktiga i utbildning, arbetsliv, samhällsdebatt, politik, kultur, fritid, kris- och säkerhetsåtgärder samt alla andra delar av samhället och livet.

Våra mål:

att byggd miljö utformas på ett hörselsmart sätt, med god ljudmiljö, god visuell miljö och hög grad av taluppfattbarhet i lokaler och miljöer avsedda för samtal och talad information.

att det finns väl fungerande teleslinga eller motsvarande i publika lokaler och andra miljöer där det kan finnas behov.

att hörselsmart utformning är en självklarhet vid utveckling av produkter och tjänster av alla slag.

att allt audiovisuellt material som publiceras, säljs eller presenteras har god hörbarhet.

att film, video och liknande audiovisuellt material är försett med textning av god kvalitet samt att radioprogram, poddar och motsvarande textas eller återges i text.

att alla högtalarmeddelanden och annan ljudbaserad information, till exempel trafik-, rese- och säkerhetsinformation, förmedlas även som text inom kommersiella och offentliga verksamheter.

att det alltid finns textbaserade alternativ till talsvar, röststyrning och liknande, så att alla offentliga och kommersiella verksamheter kan kontaktas genom text-kommunikation.

att alla större fysiska och digitala möten textas i realtid.

att det finns en allmän, samhällsfinansierad tolkservice med nationell samordning, som gör att hörselskadade i hela landet kan vända sig till ett och samma ställe för att få tillgång till skrivtolkning, teckenspråkstolkning och tolkning med tecken som stöd (TSS) för livets alla situationer.

att individens val av tolkmetod tillgodoses och att önskemål om tolkar respekteras i största möjliga utsträckning.

att utrymningslarm och motsvarande signalerar med både ljud och ljus samt att det finns taktila larmsignaler på hotell, vårdboenden och andra verksamheter där personer sover.

att planer för och genomförande av krisberedskap, kriskommunikation, försvar och civilförsvar ska väga in hörselskadades behov, vara fullt tillgängliga för hörselskadade samt trygga alla hörselskadades delaktighet och säkerhet i händelse av krig, kris och andra allvarliga händelser.

Utbildning

Väl fungerande kommunikation är helt avgörande i all slags utbildning och annan pedagogisk verksamhet. För att hörselskadade ska kunna vara delaktiga i undervisning, på raster och i andra sammanhang, måste såväl den fysiska som den pedagogiska miljön vara utformad på ett hörselsmart sätt, så att den tillgodoser studiedeltagarnas behov när det gäller ljudmiljö, hörteknik, teckenspråk med mera.

Vad som krävs för att uppnå full delaktighet för hörselskadade varierar. Olika personer har olika behov och dessa behov kan dessutom förändras hos en och samma person under utbildningstiden. Det är därför viktigt att det finns möjlighet att välja mellan olika utbildningsformer, så att alla hörselskadade får möjlighet att utbilda sig med optimala förutsättningar för personlig, akademisk, praktisk och social utveckling.

Våra mål:

att all utbildning, från förskola till utbildning för vuxna, erbjuder de förutsättningar som krävs för att hörselskadade ska kunna vara delaktiga i undervisning och skolmiljö, till exempel tillgängliga lokaler med god hörbarhet samt tillgång till hörteknik och tolkservice utifrån behov.

att kommuner och andra skolhuvudmän samt rektorer har kunskap om tillgänglighet för hörselskadade och säkerställer att berörd personal har kunskap om och rutiner för hörselsmart undervisning och verksamhet.

att hörselskadade har rätt att välja den utbildningsform som fungerar bäst för den enskilde individen.

att staten tar ett övergripande ansvar för att se till att alla hörselskadade elever får det stöd de behöver, oavsett utbildningsform.

att staten säkerställer att det finns skolor med särskild inriktning på hörselskadade och döva, från förskolan till gymnasiet. Dessa ska erbjuda optimal tillgänglighet, hörselsmart pedagogik och möjlighet till tvåspråkig undervisning på svenska och svenskt teckenspråk.

att alla hörselskadade barn och ungdomar får möjlighet till undervisning i svenskt teckenspråk inom ramen för förskolans och skolans verksamhet.

att elevhälsan utför regelbundna hörselkontroller för att upptäcka hörselskador samt initierar och koordinerar åtgärder som hörselskadade elever behöver för att få en fungerande situation i skola och utbildning.

att hörselskadade som deltar i vuxenutbildning och högre utbildning har tillgång till skrivtolkning, teckenspråkstolkning och tolkning med tecken som stöd (TSS).

att samhället tillhandahåller, finansierar och informerar om hjälpmedel och tolk-service inom utbildning, oavsett vem som är huvudman för utbildningen, så att sådana resurser är lättillgängliga för den enskilde.

Arbetsliv

Hörselskadade utgör en stor och viktig andel av arbetskraften i Sverige. Det är människor i alla åldrar, som berikar och stärker i stort sett alla branscher och yrkesgrupper. Att vi har ett hörselsmart arbetsliv är därför av stor betydelse för såväl enskilda hörselskadade som samhället i sin helhet.

Ett hörselsmart arbetsliv är ett hållbart arbetsliv. Med rätt förutsättningar får yrkesverksamma med hörselskada likvärdiga möjligheter att arbeta, utveckla sin kompetens, göra karriär och prestera fullt ut under ett långt arbetsliv i delaktighet, precis som andra. Det blir enklare att komma in på arbetsmarknaden, byta jobb och stanna kvar i arbete.

En hörselsmart, tillgänglig arbetsmiljö förebygger ohälsa både hos hörselskadade och andra samt stärker kommunikationen och produktiviteten. Hörselfrågor behöver därför vara en självklar del av det systematiska arbetsmiljöarbetet på varje arbetsplats. Arbetsgivare, fack, företagshälsovård, berörda myndigheter och andra aktörer inom arbetslivet behöver kontinuerligt arbeta för att varje arbetsplats ska vara hörselsmart, med god ljudmiljö, hörteknik efter behov, grundläggande hörselkunskap och ett inkluderande arbetsklimat.

Det är också viktigt att synliggöra och stärka hörselskadade arbetstagare, för att ändra attityder, motverkar stigmatisering och gör att fler hörselskadade motiveras att ta tag i sin hörselsituation.

Våra mål:

att arbetsplatser utformas på ett hörselsmart sätt, med god ljudmiljö, god visuell miljö och hög grad av taluppfattbarhet i lokaler och miljöer avsedda för samtal och talad information.

att det finns väl fungerande teleslinga eller motsvarande i möten, utbildningar och andra sammanhang där det finns behov.

att hörmiljö och hörselskadades behov är en självklar del av det systematiska arbetsmiljöarbetet, med tydliga krav på undersökning, riskbedömning, åtgärder och kontroll av ljudmiljö, taluppfattbarhet och förebyggande rehabilitering för hörselskadade.

att det genomförs regelbundna hörselkontroller och/eller hörselscreening bland alla anställda på alla arbetsplatser, så att det blir möjligt att tidigt upptäcka en hörselnedsättning och sätta in åtgärder.

att hörselskadade erbjuds det stöd de behöver för att komma in, utvecklas och vara kvar på arbetsmarknaden.

att hörselskadade i yrkesverksam ålder får den kunskap de behöver för att kunna och våga ställa krav på resurser för att komma in, utvecklas och vara kvar på arbetsmarknaden.

att samhället tillhandahåller, finansierar och informerar om arbetshjälpmedel och tolkservice, både i arbetslivet och under utbildning/fortbildning, så att sådana resurser är lättillgängliga för den enskilde.

att arbetsgivare och fackförbund har kunskap om hörselskadades behov samt arbetar aktivt för att skapa ett konstruktivt och fördomsfritt samtalsklimat, som gör att hörselskadade känner att de kan vara öppna om sin hörselskada och sina behov på jobbet.

att hörselskadade i yrkesverksam ålder blir mer synliga i samhället och uppmärksammas som en självklar del av mångfalden på arbetsmarknaden.

Vård, omsorg och trygghet

Kommunikation är viktigt för alla människors trygghet. Men i situationer då vi behöver vård och omsorg är det särskilt viktigt att det är enkelt att ta del av information och kommunicera, både med vårdpersonal och närstående.

Goda förutsättningar för kommunikation minskar risken för allvarliga missförstånd om sjukdomstillstånd, läkemedel med mera. Det skapar också delaktighet och möjliggör patientinflytande, som är en lagstadgad rättighet.

All hälso- och sjukvård samt vård- och omsorgsverksamhet behöver vara tillgänglig för hörselskadade. Kunskapsnivån måste vara särskilt hög inom verksamhet som riktar sig till målgrupper där det kan antas finnas många hörselskadade, till exempel äldre.

Det är också viktigt att det är enkelt för äldre och andra vård-/omsorgstagare att få praktiskt stöd med hörapparater, hörselimplantat, hörhjälpmedel, tillgänglighet med mera i sitt hem/boende.

Våra mål:

att kunskap om hörselskadades behov ingår i alla vård- och omsorgsutbildningar.

att alla verksamheter som bedriver vård och omsorg har rutiner för att säkerställa hörselskadades kommunikation och delaktighet, samt personal med hörselskadekunskap som kan hjälpa till med enklare skötsel av hörapparater, hörselimplantat och hörhjälpmedel, tolkbokning, kontakt med hörselvården med mera.

att lokaler, miljöer, produkter och tjänster inom vård och omsorg är tillgängliga och användbara för hörselskadade.

att det finns väl fungerande rutiner för samarbete och ansvarsfördelning mellan hörselvården och vård- och omsorgsgivare av andra slag, så att hörselskadade får den hörselvård de behöver, oavsett boendeform.

att det finns nationella riktlinjer som rekommenderar kommuner att ha tillgång till utbildade hörselinstruktörer eller motsvarande som kan ge stöd till äldre hörselskadade och andra som behöver stöd i hemmet eller i annat boende.

Kunskap, forskning och utveckling

Kunskap är grunden för positiv utveckling. Genom statistik, faktainsamling, undersökningar och analyser blir det möjligt att upptäcka brister, se sammanhang och möjligheter samt att fatta välgrundade beslut.

Forskning och utveckling ökar vår kunskap och banar väg för framsteg, vilket i sin tur kan ge högre livskvalitet för hörselskadade, på både kort och lång sikt. Att främja, initiera, medverka i och ekonomiskt bidra till forskning och utveckling är därför en central del av HRFs arbete för ett hörselsmart samhälle, där hörselskadade kan leva i full delaktighet och jämlikhet. Det är också angeläget att nya rön och ny kunskap med vetenskapligt stöd kommer hörselskadade till del.

Våra mål:

att hörselforskning med medicinsk, teknisk, beteendevetenskaplig, samhällsvetenskaplig eller annan inriktning har en framskjuten plats inom svensk forskning och en stark position när det gäller kompetens, ekonomi och andra resurser.

att all forskning och teknisk utveckling som rör hörselskadade ska utgå från hörselskadades verklighet samt inkludera en nära dialog mellan forskare/utvecklare och hörselskadade.

att nya forskningsresultat, tekniska lösningar och annan utveckling som har betydelse för hörselskadade tillvaratas och får spridning, så att framsteg kommer till praktisk tillämpning eller banar väg för ny forskning och ny utveckling, på kort eller lång sikt.

att det görs kontinuerliga kvalitetsuppföljningar av habiliterande och rehabiliterande hörselvårdsinsatser, inklusive hörapparater, hörselimplantat och andra hörhjälpmedel.

att det i varje region finns praktiska förutsättningar för att bedriva eller medverka till klinisk forskning inom audiologi.

att utvecklingen av hörteknik främjas inom många områden, så att det utvecklas nya och bättre lösningar för såväl stora som små hörselskadegrupper.

att hörselskadade och övriga allmänheten får information om nya rön samt möjlighet att ta del av de framsteg som forskning och utveckling ger.

att myndigheter samlar in statistik om hörselskadade och hörselskadades villkor inom olika områden samt genomför olika undersökningar och kartläggningar som rör hörselskadade.